

Az OECD Multinacionális vállalatokra vonatkozó irányelvei

OECD ajánlás a felelős üzleti magatartásról

Az OECD Multinacionális vállalatokra vonatkozó [irányelvei](#) (Irányelvek) a 37 OECD tagország, és további 11 ország¹ kormánya által elfogadott ajánlás a multinacionális vállalatok számára a felelős üzleti magatartásról. Napjainkban ez a dokumentum a felelős üzleti magatartás legátfogóbb, kormányok által támogatott ajánlasyűjteménye, amely azt a pozitív hatást kívánja ösztönözni és erősíteni, amit a multinacionális vállalatok a *fenntartható fejlődés* és a *tartós társadalmi előrehaladás* érdekében gyakorolhatnak. Tizenegy fejezete átfogja az üzleti etika minden fontosabb területét, köztük olyanokat is, amelyekre más felelős üzleti magatartással foglalkozó eszközök nem vonatkoznak. Elvárásokat fogalmaz meg a részes országokban tevékenykedő vagy székhellyel rendelkező multinacionális vállalatok felé ajánlások, alapelvek és normák formájában a jogszabályi környezettel összhangban álló, önkéntes vállaláson alapuló, helyes gyakorlatok kialakításához. Bár az ajánlások fő címzettjei a multinacionális vállalatok, az abban foglaltak *iránymutatást* adnak *valamennyi felelős vállalat számára*.

Az Irányelvek alkalmazása önkéntes, de minden részes állam kötelezettsége a *Nemzeti Kapcsolattartó Pont (NKP)* létrehozása, amely felelős az Irányelvekben foglaltak széleskörű megismertetéséért, és az Irányelveket támogató, konfliktus-megoldó mechanizmust kínál. Az NKP-k tevékenysége 2011. óta kiegészül az ún. [Proaktív program](#)mal, amely a vállalatokat globális tevékenységük kockázatainak időben történő felismerésében, káros hatásainak megelőzésében segíti.

Az Irányelvek fejezetei

I. Koncepció és alapelvek

Az Irányelvek első fejezete megvilágítja a következő fejezetek ajánlásainak összefüggéseit, bemutatva annak koncepcióját és alapelveit. Ilyen alapelv például, hogy a multinacionális vállalatok elsődleges kötelessége a helyi jogszabályok betartása, amit az Irányelvek nem helyettesíthetnek, és nem írhatnak felül.

---

¹ Argentína, Brazília, Costa Rica, Egyiptom, Jordánia, Kazahsztán, Marokkó, Peru, Románia, Tunézia és Ukrajna

Az alapelvek között szerepel, hogy az Irányelvek a gazdaság valamennyi szektorában tevékenykedő multinacionális vállalatokra vonatkoznak függetlenül attól, hogy azok magán-, állami vagy vegyes tulajdonban vannak.

II. Általános elvek

A fejezet alapvető közös elveket fogalmaz meg, keretet adva a következő fejezeteknek. Elvárásnak tekinthető a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődéshez való hozzájárulás, az ún. kockázat alapú kellő gondosság, a káros hatások megelőzése, az érintettek bevonása stb. *A multinacionális vállalatoktól elvárható, hogy a beszállítóik, alvállalkozóik által okozható káros hatások elkerülésére is kellő figyelmet fordítsanak.*

III. Információk közzététele

A fejezet a vállalatok tevékenységének – üzleti érdekeket nem sértő – átláthatóságáról és a nyilvánosság szerteágazó információs igényeinek kielégítéséről szól, külön kiemelve egyrészt az eredményesség, a tulajdonosi szerkezet és a vállalatirányítás kérdéseit másrészt a társadalmi és környezeti szempontból jelentős hatásokat és kockázatokat.

IV. Emberi jogok

A vállalatoknak tiszteletben kell tartaniuk az emberi jogokat összhangban a nemzetközi egyezményekkel és a helyi szabályozással. Üzleti kapcsolataikban is kellő gondossággal kell eljárniuk, törekedve a káros emberi jogi hatások megelőzésére és csökkentésére, és hozzájárulva a bekövetkezett károk enyhítéséhez, orvoslásához. A vállalatok felelőssége így nemcsak saját tevékenységükre terjed ki, hanem – befolyásuktól függően – a velük üzleti kapcsolatban lévőkére is. Az Irányelvek ezen új fejezete nagymértékben ENSZ dokumentumokra épít, mint „A jogok védelmére, tiszteletben tartására és orvoslására vonatkozó, a vállalatokra és az emberi jogokra irányadó ENSZ-keretrendszer” ([Protect, Respect and Remedy](#)) és az „Üzleti élet és az emberi jogok vezérelvei” ([Guiding Principles](#)).

V. Foglalkoztatás és munkaügyi kapcsolatok

A nemzetközi munkaügyi normák meghatározásában a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) dokumentumai irányadók, így az 1998. évi „[A munka világára vonatkozó alapvető elvekről és jogokról szóló ILO nyilatkozat](#)” és a 2006-ban megújított „[A multinacionális vállalatokra és szociálpolitikára vonatkozó alapelvek tripartit nyilatkozata](#)”. (ILO MNE Declaration). A fejezet azzal foglalkozik, hogyan segíthetik az Irányelvek a multinacionális vállalatok körében az ILO által meghatározott normák betartását, így különösen

- a munkavállalók érdekképviseleti szerveződéshez és kollektív alkuhoz való jogát,
- a gyermek- és kényszermunka összes formájának felszámolását,
- a hátrányos megkülönböztetés tilalmát a foglalkoztatásban.

VI. Környezetvédelem

A környezetvédelemről szóló fejezet ajánlásokat fogalmaz meg a multinacionális vállalatok környezeti teljesítményének emelésére, ideértve az egészségvédelmet és a biztonságot is, és segíti a vállalatokat a környezet védelmében a vállalatirányítás és a tervezés fejlesztése révén. Az Irányelvek építenek a „[Riói nyilatkozat a környezetről és a fejlődésről](#)” útmutatásaira és az [ENSZ „Agenda 21”](#) programjára.

VII. Küzdelem a vesztegetés, a kenőpénz-kérés és a zsarolás ellen

Az OECD vezető szerepet játszik a vesztegetés és a korrupció elleni küzdelemben, amelyek súlyosan sértik az egyenlő feltételeket a gazdaság területén. Az Irányelvek ajánlásai az OECD ez irányú tevékenységére építenek, mint pl. az [1999. évi](#)² Vesztegetés elleni egyezmény és a [2009. évi](#) Vesztegetés elleni ajánlás. A fejezet közvetíti a multinacionális vállalatok felé a vesztegetés és a korrupció káros gyakorlataival szembeni elvárásokat és ajánlásokat.

VIII. Fogyasztói érdekek

Az Irányelvek felhívják a vállalatokat, hogy tisztességes üzleti, piaci és reklámozási gyakorlatot folytassanak, és garantálják az általuk nyújtott termékek, szolgáltatások minőségét és megbízhatóságát. A fejezet felhasználja egyebek mellett az OECD, a Nemzetközi Kereskedelmi és Iparkamara, a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet és az ENSZ munkájának eredményeit.

IX. Tudomány és technológia

A fejezet arra a felismerésre épít, hogy a multinacionális vállalatok biztosítják a határokon átnyúló technológiatranszfer fő csatornáit. Célja ennek elősegítése a fogadó országok irányába, és a helyi innovatív kapacitások fejlődéséhez való hozzájárulás.

X. Verseny

A versenyről szóló fejezet felhívja a figyelmet, hogy a vállalatok a tisztességes verseny szellemében és szabályainak megfelelően folytassák tevékenységüket, és tartózkodjanak a versenykorlátozó megállapodásoktól, amelyek a bel- és külföldi piacok hatékony működése ellen hatnának.

XI. Adózás

Az adózással kapcsolatos ajánlások területén az Irányelvek az első társadalmi felelősségvállalásról szóló, nemzetközileg elfogadott eszköz. Eszerint a vállalatokkal szemben elvárás a fogadó országok finanszírozásához való, adójogszabályoknak megfelelő hozzájárulás. A fejezet összhangban van a szokásos piaci ár elvét integráló OECD [Transzferár irányelvekkel](#) és az [ENSZ Modellegyezménnyel](#).

²

Kihirdetve a 2000. évi XXXVII. törvénnyel

Nemzeti Kapcsolattartó Pontok

A Nemzeti Kapcsolattartó Pontok fő funkciója az *Irányelvek hatékony alkalmazásának elősegítése*, annak népszerűsítése, kérdések megválaszolása, és közreműködés az Irányelvek feltételezett megsértésével foglalkozó panaszos esetek megoldásában. A részes országok maguk dönthetik el, hogyan alakítják ki az NKP-t, de elvárás, hogy ennek során érvényesüljön az ún. funkcionális egyenértékűség, amelynek alapvető kritériumai: a láthatóság, az elérhetőség, az átláthatóság és az elszámoltathatóság.

Panasz esetén annak az országnak a Nemzeti Kapcsolattartó Pontjához kell fordulni, ahol a sérelem történt. Ha az adott országban nincs NKP, a bejelentést a multinacionális vállalat székhelye szerinti, részes országban lehet megtenni. Amennyiben a bejelentés és az Irányelvekben foglaltak között összefüggés valószínűsíthető, és a panasz a meghatározott kritériumok alapján vizsgálatra érdemes, az NKP az ügy rendezése érdekében közvetítőként – elsősorban az érintett felek kölcsönös jó szándékára alapozva – megkísérli a felek közötti párbeszéd elősegítését és megegyezés létrehozását. Ennek során az NKP-nak pártatlannak, kiszámíthatónak és méltányosnak kell lennie, figyelemmel az Irányelvekben foglalt alapelvekre és normákra. Az eljárás bizalmas, azonban eredményét az NKP nyilvánosságra hozza azon információk kivételével, amelyek esetében a bizalmas adatkezelés fenntartása indokolt.

Fontos kiemelni, hogy a panaszos esetek vizsgálata nem jogi aktus, és az NKP nem része az igazságszolgáltatásnak. Közvetítőként igyekszik elősegíteni a problémák megegyezésen alapuló megoldását.

A Magyar Nemzeti Kapcsolattartó Pont

Az Irányelvek magyarországi alkalmazásáról a [245/2017. \(VIII. 29.\) Korm. rendelet](#) rendelkezik. Az MNKP Balogh László helyettes államtitkár vezetésével a Pénzügyminisztériumban működik.

Elérhetőség:

OECD Magyar Nemzeti Kapcsolattartó Pont
Multinacionális vállalatokra vonatkozó irányelvek

Pénzügyminisztérium
Pénzügypolitikáért Felelős Helyettes Államtitkárság

1051 Budapest,
József nádor tér 2-4.

Telefon: +36 1 795 5677

Email: nkp@pm.gov.hu

Internet: www.oecd.kormany.hu/oecd-nkp